

สังคมศาสตร์

ศาสตร์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุล

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี
๑๑ กันยายน ๒๕๖๑

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ท่ามกลางกระแสวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ไม่ใช่ว่าสังคมศาสตร์ลดความสำคัญลง

☹ สิ่งสำคัญสูงสุดของมนุษยชาติ = การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สังคมศาสตร์

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุล

การคิดและทำอย่างบูรณาการ

ไม่ใช่แยกส่วนตายตัว

สังคมศาสตร์

สังคมวิทยา   มานุษยวิทยา   นิติศาสตร์   รัฐศาสตร์   เศรษฐศาสตร์

นิยาม   ทฤษฎี   วิจัย   วาทกรรม   descriptiv   descending

สังคมปัจจุบัน = Complex system

สังคมศาสตร์ที่เอาความจริงเป็นตัวตั้ง

วิชาหรือความคิด
เป็นตัวตั้ง

ความเป็นจริง (ประสบการณ์)
เป็นตัวตั้ง

สำนักคิดต่าง ๆ

พระพุทธเจ้า

สำนักคิดตะวันตก

มหาตมะคานธี

การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ

อำนาจ

บริภาษ

เงิน

ใช้ความรู้
สำเร็จรูป

การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติในสถานการณ์จริง
(Interactive Learning through Action)

การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ๘ ประการ

๑. เคารพศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นคนของทุกคน
๒. เคารพความรู้ในตัวคน
๓. เอื้ออาทรและจริงใจต่อกัน
๔. เกิดความเชื่อถือไว้วางใจกัน (Trust)
๕. สามัคคีธรรม - พลังทางสังคม
๖. เกิดปัญญาาร่วม นวัตกรรม - Group genius
๗. ฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ
๘. เกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

๑ มหาวิทยาลัย / ๑ จังหวัด

๑๐ อำเภอ

๑๐๐ ตำบล

๑,๐๐๐ หมู่บ้าน

อบต./เทศบาล

องค์กรชุมชน/สภาผู้นำชุมชน

พอช. = สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สสส.

ธกส.

กระบวนการชุมชน

๑.สภาผู้นำชุมชน → ๒.สำรวจข้อมูลชุมชน → ๓.ทำแผนชุมชน
→ ๔.สภาประชาชน → ๕.คนทั้งชุมชนขับเคลื่อนแผนชุมชน

การพัฒนาอย่างบูรณาการ

เศรษฐกิจ — จิตใจ — สังคม — วัฒนธรรม —
สิ่งแวดล้อม — สุขภาพ — การศึกษา — ประชาธิปไตย

||

สังคมสันติสุข

ตำบลคือจุดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทย

๘,๐๐๐ ตำบล ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน เป้าหมายตำบล

๑. ส่งเสริมให้มีสภาผู้นำชุมชนทุก ชุมชนในตำบล

ในแต่ละชุมชนมีผู้นำตามธรรมชาติ
ประมาณ ๔๐ - ๕๐ คน รวมตัวกัน
เป็นสภาผู้นำชุมชน ทำแผนชุมชนให้
สภาชุมชน คือคนทั้งหมู่บ้านรับรอง
และคนทั้งหมดร่วมกันขับเคลื่อน
การพัฒนาอย่างบูรณาการ

๒. มีสถาบันการเงินของชุมชน ระดับตำบล ในทุกตำบล

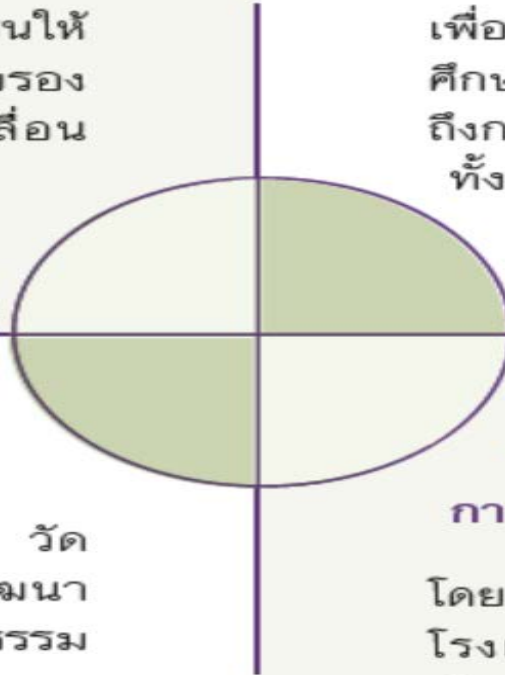
สถาบันการเงินของชุมชนระดับตำบล
เป็นเครื่องมือเชิงสถาบันของชุมชน
เพื่อการออม สวัสดิการ อาชีพ การ
ศึกษา ที่เคยทำมาแล้ว มีเงินสะสม
ถึงกว่า ๑๐๐ ล้านบาท ใน ๑ ตำบล
ทั้ง ๘,๐๐๐ ตำบล จะมีเงินของ
ชุมชนกว่า ๘๐๐,๐๐๐ ล้านบาท

๓. วัดทุกวัดเป็นศูนย์กลาง ของชุมชน

แต่ละตำบลมีวัดโดยเฉลี่ย ๕ วัด
วัดควรร่วมกับชุมชนในการพัฒนา
จิตใจ สังคมสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม
ผู้สูงอายุ การศึกษา

๔. โรงเรียนทุกโรงเรียน ในตำบลบูรณาการ การเรียนรู้กับเศรษฐกิจ สังคม

โดยเฉลี่ยแต่ละตำบลมี ๕ โรงเรียน
โรงเรียนควรร่วมกับชุมชนในการ
พัฒนาอย่างบูรณาการ อาจเป็น
วิสาหกิจเพื่อสังคม

ตำบลคือจุดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทย

๘,๐๐๐ ตำบล ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน เป้าหมายตำบล

๕. สถานประกอบการในตำบล มีบทบาทในการพัฒนาอย่าง บูรณาการ

สถานประกอบการทั้งหมดในตำบล
ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ และมีบทบาท
ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

๖. มีสัมมาชีพเต็มพื้นที่

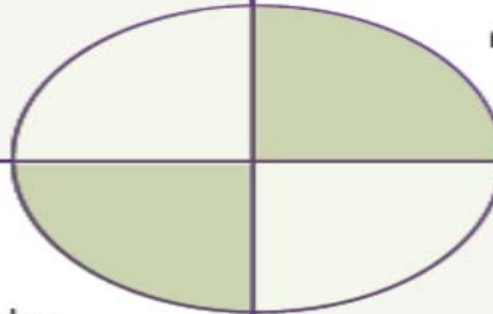
สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่
ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียน
ผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม
และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ การมี
สัมมาชีพเต็มพื้นที่ เป็นปัจจัยของ
ความร่มเย็นเป็นสุข และศีลธรรม

๗. มีทักษะวิชาช่างทุกแขนง

การที่คนในชุมชนมีทักษะวิชาช่าง
ทุกแขนง ทำให้ชุมชนมีสมรรถนะ
และหายจน ถนนผ่านตำบลใดตำบล
นั้นดูแลซ่อมแซม มีส่วนแบ่งรายได้
รถใครมาเสียในตำบล ดูแลให้
ปลอดภัย และมีช่างซ่อมให้ ช่างจาก
ชุมชนสามารถไปทำงานในเมือง
แบบเข้าไปเย็นกลับ

๘. มีตลาดชุมชนและการ จัดการท่องเที่ยวชุมชน

ตลาดชุมชน และการจัดการท่องเที่ยว
ชุมชน ทำให้สามารถขยายสินค้า
ชุมชน สร้างรายได้ กระตุ้นการ
อนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
และก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตำบลคือจุดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทย

๘,๐๐๐ ตำบล ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน เป้าหมายตำบล

๙. จัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน

จัดการขยะ ชุมชนมีภูมิทัศน์สวยงาม ร่มรื่น อนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร จัดการใช้้อย่างเป็นธรรมชาติ สามารถสร้างพลังงานทางเลือกมากที่สุด

๑๐. เป็นสังคมที่คนไทยไม่ทอดทิ้งกัน

สำรวจผู้อาจถูกทอดทิ้ง เช่น ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า คนพิการ จัดให้มีอาสาสมัคร ดูแลหมดทุกคน โดยใช้กองทุนสุขภาพชุมชน และเงินสนับสนุนสวัสดิการ จากสถาบันการเงินของชุมชนระดับตำบล

๑๑. มีองค์กรจัดการอาสาสมัครเพื่อชุมชน

รัฐบาลควรมีนโยบายให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และพนักงานภาคธุรกิจ เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชน เราจะมีคนช่วยเหลือ เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ เต็มแผ่นดิน เป็นการถักทอคนไทยเข้ามาด้วยกัน เป็นการสร้างจิตสำนึก และการเรียนรู้ความจริงของแผ่นดินไทย

๑๒. พัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนหมดทุกคน

เด็กและเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ ทุกตำบลต้องสามารถดูแลเรื่องพัฒนาคุณภาพเด็ก และเยาวชนหมดทุกคน คนจนต้องมีอาสาสมัครช่วย

ตำบลคือจุดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทย

๘,๐๐๐ ตำบล ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน

๑๓. ทุกตำบลเป็นตำบลปลอดภัย

ไม่มีการข่มขืน ฆาตกรรม ฆ่า อุบัติภัย บนท้องถนน อุบัติเหตุ เด็กจมน้ำตาย ทุกตำบลต้องเป็นตำบลปลอดภัย

๑๔. แหล่งเรียนรู้ตำบล

ทุกตำบลมีห้องสมุดตำบล พิพิธภัณฑ์ ตำบล ศูนย์ศิลปะ ศูนย์กีฬา ศูนย์เรียนรู้พิเศษ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เต็มตำบล

๑๔. นวัตกรรมระบบสุขภาพตำบล นอกเหนือจาก รพ.สต. ควรมี พยาบาลชุมชน ๑ คน ต่อ ๒ หมู่บ้าน มีผู้ช่วยพยาบาลหมู่บ้านละ ๑ คน กินเงินเดือน อบต. กองทุนสุขภาพ ตำบล และสถาบันการเงินของชุมชน ระดับตำบล สามารถดูแลประชาชน โดยใกล้ชิดประดุจญาติ ทุกตำบล ควรมีศูนย์การแพทย์แผนไทย ๑ แห่ง เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม

๑๖. มีความสามารถในการ ดึงความสนับสนุนจากภายนอก

แหล่งสนับสนุนจากภายนอกมี มากมายทั้งเรื่องข้อมูลข่าวสาร ความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยี กฎหมาย การอาชีพ การเงินนโยบาย ตำบลต้องสามารถดึงความสนับสนุน ที่ต้องการ

๑๗. เป็นตำบลแห่งการทำความดี

มีตัวอย่างที่ทั้งตำบลเชื่อมโยงกัน ด้วยการทำความดี เช่น ช่วยเหลือ ผู้อื่น ดูแลผู้สูงอายุ ดูแลสิ่งแวดล้อมอนุรักษ์วัฒนธรรม ปฏิบัติธรรม ทุกตำบลต้องเป็นตำบลแห่งการทำความดี

บทบาทของ ๑ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ ๑ จังหวัด

๑. อาจารย์และนิสิตเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติกับชุมชน เพื่อชุมชนเข้มแข็ง
๒. พัฒนาความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม
๓. ทำข้อมูลชุมชนท้องถิ่นทั้งจังหวัด
๔. ร่วมกับตำบลจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตำบล – มหาวิทยาลัยตำบล
๕. ส่งเคราะห์นโยบายสาธารณะ สนับสนุนชุมชนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

บทบาทของ ๑ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ ๑ จังหวัด

๖. ร่วมกับประชาสังคมจังหวัดจัดตั้งสถาบันผู้นำของจังหวัด
๗. ทำการสื่อสารเรื่องดี ๆ จากชุมชนท้องถิ่น
โดยการสื่อสารทุกประเภท
๘. ทำการสังเคราะห์ประสบการณ์และความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ
ในสถานการณ์จริง เป็น “สังคมศาสตร์สหกิจ” หรือ
Engaged Social Sciences – Social innovation
ศาสตร์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุล